

معجزه فوت کوزه‌گری

گزارشی در باب زندگی کوتاه کاراکترهای انیمیشن‌های ایرانی

سیمه نجفی‌خاگونی
گزارش

انیمیشن ایرانی در نیم قرن اخیر سه دوره پر تلاطم را پشت سر گذاشته است؛ دوره اول که مربوط به اواخر دهه سال ۱۳۳۰ است و از آن با نام تولد یاد می‌کنند که در این دوره حرکت‌های جدی و پیشرو از سوی هنرمندان ایرانی در فستیوال‌های بین‌المللی انجام شد. پس از این دوره در خشان، به دلیل تغییر فضای سیاسی و بس از آن وقوع جنگ تحمیلی، سینمای انیمیشن وارد دوره دوم یعنی خواب زمستانی طولانی شد. دوره‌ای که در آن جرخ تولید انیمیشن از حرکت ایستاد. تا این که ورود کله‌پو تر به بازار انیمیشن ایران را وارد دوره سوم؛ بیداری تدریجی می‌کرد. دور‌های که در آن اصلاحات اجتماعی در جهت حمایت از فعالیت‌های هنری هدایت شدند. همانطور که در دهه اخیر یعنی در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ این هنر توانست محصولات بسیار ارزنده و قابل دفاعی را در فستیوال‌های بین‌المللی ارائه کند و حرکت روبه‌رشد خود را آغاز کند. این روند، با آسیب‌شناسی و نگاه واقع‌نگر می‌تواند با سرعت بیشتری طی شود.

کشور به نمایش درآمد. انیمیشن «در مسیر باران» به کارگردانی حامد کاتبی، محصول سال ۱۳۹۵ است که به سفارش موسسه آفرینش‌های آستان قدس رضوی تهیه و تولید شده است. داستان آن درباره مردی به نام ریان است. ریان به سفری می‌رود و در نهایت به شهر مرو می‌رسد، او در این سفر با مصائب زیادی من جمله خشکسالی و روبرو می‌شود.

انیمیشن «ببرد خلیج فارس» به کارگردانی فرهاد عظیمی در

سال ۱۳۹۵ توسط گروه انیمیشن فاطمه زهر ساخته شد؛ داستان این انیمیشن درباره سال‌های آینده است که طی حمله آمریکایی‌ها تاسیسات اتمی ایران اتفاق می‌افتد و قدرت نظامی ایران را نشان می‌دهد. شخصیت اصلی داستان فرمانده‌ای به نام قاسم است که از شخصیت سردار سلیمانی سرچشمه گرفته شده است.

انیمیشن «امین و اکوان» به کارگردانی زحل رضوی و محصول سال ۱۳۹۶ است. داستان درباره دو شخصیت امین و اکوان است که به شهر جدیدی می‌روند تا زندگی تازه‌ای را شروع کنند. امین آرایشگری خوش‌قلب و مهربان است، اما اکوان که آدم حسود و طمع‌کاری‌ست

مشترک مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی و استودیو انیمیشن آریا است که در سال ۱۳۹۲ ساخته شده است. این انیمیشن به همان داستان معروف رستم و سهراب می‌پردازد. البته برخلاف داستان اصلی، در پایان این انیمیشن سهراب به دست رستم کشته نمی‌شود.

انیمیشن «جمشید و خورشید» به کارگردانی بهروز یغمایی در سال ۱۳۸۴ کلید خورد. ساخت این انیمیشن ۴ سال طول کشید و به مدت ۱۰ سال اجازه اکران نداشت. داستان این فیلم در گذشته‌های دور و در گوشه‌ای از سرزمین پهناور ایران می‌گذرد، گروهی از شاهزادگان به خواستگاری خورشید، دختر پادشاه می‌آیند تا شایسته‌ترین آنها، داماد و وارث تاج و تخت پادشاه شوند. منجم دربار که سال هفتاد و پنج دختر پادشاه است، خورشید را دیده و او را به سرزمینی دور می‌برد. جمشید برای نجات خورشید، به جنگ با منجم می‌رود.

انیمیشن «شاهزاده روم» محصول سال ۱۳۹۳ به کارگردانی هادی محمدیان است. داستان راجع به دختری مسیحی به نام ملیکا است. ملیکا از تبار پدران نوادگان یسوعا وصی حضرت عیسی و از تبار مادر نواده قیصر روم است. سر نوشت ملیکا به گونه‌ای رقم می‌خورد که در نهایت به بلاد اسلامی می‌رود و به همسری امام یازدهم شیعیان در می‌آید. «شاهزاده روم» در کشورهای لبنان، عراق، عربستان، کویت، ساحل عاج، بحرین، فرانسه و انگلستان به نمایش درآمده است.

«پهرست مقدس» به کارگردانی محمد امین همدانی در ژانر تاریخی، محصول سازمان رسانه‌های اوج در سال ۱۳۹۴ است که ماجرای آن در نجران کشور یمن می‌گذرد. زمان آن هم مربوط به صد سال قبل از ظهور دین اسلام است. داستان این انیمیشن بر اساس سفر قهرمان فیلم با نام هاران شکل گرفته است. این انیمیشن در سینماهای خارج از

شاگردی چیره‌دست، استاد کوزه‌گر را ترک کرد و با تمام فنون کوزه‌گری که آموخته بود، کوزه‌های خود را ساخت، اما کوزه‌های او شفافیت و لعاب کوزه‌های استاد را نداشتند. نزد استاد خود برگشت و علت را جویا شد، استاد به او گفت فرق میان من و تو یک فوت است، تو آن فوت آخر را انجام نمی‌دهی!..

تو مرا متولد کن، خودم بزرگ خواهم شد

بیش از یک دهه از تولید اولین انیمیشن بلند ایرانی می‌گذرد و گویا این مادر نوبا، هنوز نتوانسته زندگی فرزندش را بیس از تولدش ببیند. با خود صادق باشیم؛ کاراکترهای انیمیشن‌های بلند ایرانی، عمدتاً محکوم به یک زندگی کوتاه در داستان خود هستند. با وجود آنکه در هر دوره با پیشرفت در ادعای سبک‌پردازی و اجرایی فنی موفق‌تری از این رسانه نوپا روبرو هستیم، اما هنوز شاهد ادامه‌دار شدن و ماندگاری شخصیت‌های داستان در اذهان جامعه نبوده‌ایم، به نظر نگارنده؛ دیگر زمان آن رسیده که پس از یک دهه تلاش و آزمون و خطایی که در این حوزه رخ داده، بازنگری موشکافانه‌تری به این مهم شود که آنچه که می‌تواند از یک کاراکتر و شخصیت کارتون، یک دوست و همراه همیشگی برای مخاطب بسازد، چیست؟ و برای این منظور چه بهتر است که سازندگان انیمیشن در ایران با نگاهی دقیق و روانشناختانه به سیر شکل‌گیری کاراکترهای پر داختم شده در طول این دهه و مقایسه آنان با کاراکترهای ماندگار خارجی و ایرانی، با درک تفاوت‌ها و شباهت‌ها، اعجاز ماندگاری شخصیت‌ها را کشف کنند.

گاهشماری از آثار انیمیشن بلند ایرانی

انیمیشن «تهران ۱۵۰۰» به کارگردانی بهرام عظیمی و در سال ۱۳۹۲ در ژانر کمدی ساخته شده است. داستان این فیلم در سال ۱۵۰۰ هجری شمسی می‌گذرد؛ زملی که ربات‌ها در کنار مردم زندگی می‌کنند. انیمیشن «رستم و سهراب» به کارگردانی کیلوش دالوند و محصول

